Syyttäjälaitos
Valtakunnansyyttäjä

9.2.2022 15/61/22

Lakivaliokunnalle

Asia: U 1/2022 vp Yhteisten tutkintaryhmien (JIT) toimintaa tukevan yhteistyöalustan perustaminen

Syyttäjälaitos kannattaa komission ehdotusta yhteisten tutkintaryhmien (JIT) toimintaa tukevan tietoteknisen yhteistyöalustan perustamisesta. Ehdotuksen tavoitteena on antaa teknistä tukea yhteisiin tutkintaryhmiin osallistuville toimijoille, jotta niiden rajatylittävien tutkinta- ja syytetoimien tehokkuutta ja vaikuttavuutta voidaan lisätä. Syyttäjälaitos pitää ehdotuksen tavoitteita myönteisinä, ja yhteistyöalustan perustamisen voi arvioida edistävän sanottujen tavoitteiden toteutumista.

Yhteistyöalustan avulla tutkintaryhmien jäsenet ja osallistujat voisivat helposti ja turvallisesti pitää yhteyttä toisiinsa sekä jakaa tutkintaryhmän puitteissa kerättyjä tietoja ja todisteita, myös suuria datamääriä sisältäviä tiedostoja. Tiedonvaihdon nopeuttaminen olisi omiaan tehostamaan tutkintaryhmän yhteistyötä. Samalla yhteistyöalustan perustamisella helpotettaisiin tutkintaryhmän päivittäistä hallinnointia. Yhteistyöalusta olisi tutkintaryhmässä toiminnassa mukana olevien kolmansien maiden edustajien käytettävissä, mikä osaltaan edistäisi yhteistyötä näiden maiden kanssa.

Syyttäjälaitos pitää tärkeänä, että jatkovalmistelussa pidetään kiinni yhteistyöalustan käytön vapaaehtoisuudesta. Tutkintaryhmässä mukana olevilla tulee olla täysi harkintavalta päättää, haluavatko ne käyttää yhteistyöalustaa tietyn yhteisen tutkintaryhmän toiminnassa. Lisäksi viranomaisilla tulee yhteistyöalustaa hyödyntäessään olla mahdollisuus tarvittaessa vapaasti käyttää tiedonvaihtoon muita viestintätapoja.

Syyttäjälaitos kiinnittää huomiota siihen, että ehdotetussa muodossa suomalaisella syyttäjällä ei tulisi olemaan pääsyä yhteistyöalustalle, vaikka syyttäjä osallistuisi

tutkintaryhmän toimintaan sen jäsenenä. Asetusehdotuksen 3 artiklan 3 alakohdan mukaan asetuksessa tarkoitetaan ’toimivaltaisilla viranomaisilla’ viranomaisia, jotka ovat toimivaltaisia perustamaan yhteisen tutkintaryhmän. Artiklan 4 alakohdan mukaan ’yhteisen tutkintaryhmän jäsenillä’ puolestaan tarkoitetaan edellä tarkoitettujen toimivaltaisten viranomaisten edustajia. Edelleen 5 alakohdan mukaan ’yhteisten tutkintaryhmien yhteistyöalustan käyttäjillä’ tarkoitetaan tutkintaryhmän jäseniä, Eurojustia, Europolia, OLAFia ja muita toimivaltaisia unionin elimiä, laitoksia ja virastoja.

Yhteisistä tutkintaryhmistä annetun lain (30.12.2002/1313) mukaan Suomessa syyttäjä voi ilmoittautua mukaan yhteisen tutkintaryhmän toimintaan jäsenenä, mutta tutkintaryhmän perustaminen ja johtaminen kuuluu esitutkintaviranomaisen yksinomaiseen toimivaltaan. Syyttäjä rajautuu siten pois asetusehdotuksen mukaisesta yhteistyöalustan käyttäjien piiristä, koska kansallisen lain perusteella syyttäjä ei ole tutkintaryhmän perustamiseen toimivaltaisen viranomaisen, eli esitutkintaviranomaisen edustaja, vaikka osallistuukin tutkintaryhmän toimintaan jäsenenä. Tiedossa ei ole, vastaako lopputulos komission tarkoitusta ja onko ehdotusta laadittaessa otettu huomioon se Suomen järjestelmän erityispiirre, että täällä esitutkinnan suorittaa ja sitä johtaa poliisi tai muu esitutkintaviranomainen, kun taas monissa muissa unionin jäsenvaltioissa syyttäjä on tutkinnanjohtaja.

Syyttäjälaitos katsoo, että jatkoneuvotteluissa tulisi huomioida syyttäjän rooli kansallisessa lainsäädännössä sekä arvioida tulisiko asetuksen mukaista yhteistyöalustan käyttäjien piiriä laajentaa niin, että tutkintaryhmän jäsenenä olevalle suomalaiselle syyttäjälle voidaan myöntää sille pääsy.

Yhteistyöalusta näyttäytyy erityisesti operatiivisten tutkintatoimenpiteiden suorittamiseen liittyvänä työkaluna, jonka avulla vaihdetaan tutkintaryhmän toiminnassa kerättyjä tietoja ja todisteita, ja käydään muuta tutkintaa koskevaa viestienvaihtoa. Tässä tiedonvaihdossa ei syyttäjällä ainakaan yleensä ole sellaista roolia, että

syyttäjän olisi tämän perusteella välttämättä aina saatava pääsy yhteistyöalustalle. Toisaalta on niin, että syyttäjä esimerkiksi yleensä aina osallistuu tutkintaryhmän puitteissa järjestettäviin koordinaatiokokouksiin, joita koskevaa kirjeenvaihtoa saatetaan jatkossa käydä yhteistyöalustalla. Syyttäjällä on myös keskeinen rooli eräiden JIT-yhteistyönkin kannalta olennaisten EU-instrumenttien, kuten eurooppalaisen pidätysmääräyksen ja EU-jäädyttämispäätöksen käytössä, joten syyttäjän suora pääsy yhteistyöalustalle voisi jossain tilanteissa nopeuttaa ja tehostaa tutkintaryhmän yhteistyötä näiden instrumenttien osalta.

Ehdotuksella ei oletettavasti ole resurssivaikutuksia syyttäjän toimintaan eikä ole nähtävissä, että ehdotus edellyttäisi muutoksia syyttäjiä koskevaan lainsäädäntöön.

Jukka Rappe

apulaisvaltakunnansyyttäjä

Sampsa Hakala

valtionsyyttäjä

Yhteystiedot

Syyttäjälaitos, valtakunnansyyttäjän toimisto
Lintulahdenkuja 4, 00530 Helsinki
Puhelin 029 56 20800, faksi 029 56 20888
valtakunnansyyttaja.syyttaja@oikeus.fi